

MAMA, KUPI MI **JUDEVITA!**

ZINKA KISELJAK

Pisati o kazalištu, o neuhvatljivim trenucima glumačke igre, o dojmima i osjećajima koje određena predstava ostavlja u nama, nije nimalo lagana zadaća. Nakon odigrane premijere, glumci napeto iščekuju kritike, no, gotovo uvijek - ostaju razočarani. Jer, kritičarska pera, uglavnom, lakoćom se kreću raznim slojevima predstave zaobilazeći njihove uloge. Napisati o nekome da je bio *uvjerljiv*, ili da je *skladno pratio igru ansambla*, valja priznati, teško će zadovoljiti glumce. Međutim, u najnovijoj predstavi Renea Medveška - Č.P.G.A. - kritičari nisu mogli "zaobići" glumce, budući da se u toj predstavi režija diskretno povlači u prvi plan ističe - glumca. No, krenimo redom.

Britanski dramatičar Alan Ayckbourn nije rijedak gost na hrvatskim pozornicama. Boris B. Hrovat ističe kako Ayckbourn *uvijek nastoji zadržati okvir i postupke profesionalno dobro napisana dramskog djela, koje slijedi tradicionalne kanone komediografije*. Ayckbournova matematički precizna dramaturgija velik je izazov za glumca, ali i užitak za gledatelja. Kazališni čarobnjak, Rene Medvešek, posegnuo je u Ayckbournov šešir i izvukao neobičan dječji komad. Izvorni naslov *Mr A's Amazing Maze Plays* u prijevodu (Borivoj Radaković) postaje Č.P.G.A. noseći zagonetku u sebi - jesu li to *Čudnovate priče gospodina Ayckbourn* ili *Čudnovata pustolovina gospode Akustikus* ili ...

Nakon uspješnih dječjih predstava - *Zimska bajka*, *Mrvek i Crvek*, *Hamper* i *Nadpostolar Martin* - kojima je izbrisao granicu između predstava za djecu i onih za odrasle, Č.P.G.A. je prva predstava koju Medvešek režira prema dramskom predlošku. Naime, on Ayckbournov dramski tekst prilagođuje glumačkom ansamblu ZeKaeM-a. U originalu, Ayckbourn pripovijeda priču o djevojčici Suzy koja s majkom i psom Nevillom živi na kraju gradića. Suzyin otac, zaljubljenik u letenje balonom, prije mnogo godina odletio je balonom u nepoznato i - nestao. (Podsjeća li vas to na tate koji odu po novine i više se ne vrate?) Suzyine i Nevillove igre često završavaju u vrtu velikoga, napuštenog dvorca u blizini njihove kućice. Jedne noći, u dvorac useljava tajanstveni gospodin Akustikus. Suzy i Nevill prema njemu osjećaju veliko nepovjerenje, a osobito nakon što taj gospodin počne udvarati Suzyinoj majci. Uskoro, nestaju svi zvukovi u okolici - zamire pjev ptica, susjed (bivši operni pjevač)

ostaje bez glasa, a Nevill bez svog laveža. Čvrsto odlučivši vratiti Nevillu njegov lavež, Suzy i Nevill ušuljaju se u dvorac i tu počinje njihova čudesna potraga, jer dvorac je zapravo veliki labirint pun tajnih prolaza i skrivenih soba. U ovom trenutku, Ayckbourn u potragu uključuje i publiku, koja junake upućuje kojim putem krenuti dvorcem.

ZAGREBAČKO KAZALIŠTE MLADIH

alan ayckbourn

Č.P.G.A.
"MR A'S AMAZING MAZE PLAYS"

katarina bistrović-darvaš . suzy

pjer meničanin . pas

slavica jukić . baka

davor borčić . djed

urša raukar . gđa. akustikus

branko supek . susjed

ksenija ugrina . 2. pripovjedač

kristijan ugrina . 1. pripovjedač

redatelj . rene medvešek

asistent redatelja . tanja lacko

scenografi . tanja lacko i rene medvešek

kostimograf . milena matijević-medvešek

oblikovanje svjetla . aleksandar čavlek

tajna sobarica . iva-matija bitanga

laborant . milan gavrančić

prijevod . borivoj radaković (i ansambl Č.P.G.A.)

adaptacija . r. m. i Č.P.G.A.

jezični savjetnik . đurđa škavić

inspicijent . maja levanić

ravnatelj zekaema . leo katunarić

kostimi, scenografija i rekvizita: produkcija zekaema

trajanje predstave: oko 90 min (s pauzom)

premijera . 20. prosinca 1998.

zagrebačko kazalište mladih . zagreb . teslina 7
prodaja: 433-426, 433-526 . promocija: 431-444 . blagajna: 422-668

Kad, napokon, dospiju u Kabinet zvukova, naći će uredno popisane i pohranjene glasove, između ostalog, i Nevillov lavež, susjedov i mamin glas... Oslobodivši glasove, padaju u ruke gospodinu Akustikusu, no u posljednjem trenutku spas stiže iz vedra neba! Nakon višegodišnjih lutanja, naime, balon Suzyinog oca pada na zemlju u pravom trenutku i na pravo mjesto! Gospodin Akustikus bježi, a Suzyina obitelj ponovno je na okupu.

Medvešek vjerno prati liniju priče, no mijenja likove prilagođujući ih glumcima s kojima radi. Tako Mama postaje Baka, Tata - Djed, a gospodin Akustikus - gospođa! Iako se tim promjenama gube neki motivi priče (Akustikusovo udvaranje Mami), uspjele glumačke kreacije i te kako ih opravdavaju. Sigurnom rukom Medvešek

kartonskoj kutiji. Kako štene raste, tako Suzy u rukama drži sve veću i veću kutiju, dok kutija ne postane tako velika da iz nje može ispuzati glumac Pjer Meničanin. Stavljajući na glavu bijelu, čupavu kamicu s dugim naušnjacima, on preuzima lik psa Ljudevita.

U drugome dijelu predstave, kada Suzy i Ljudevit ulaze u kuću gospođe Akustikus, scenografkinja Tanja Lacko, u dubini scene gradi nevjerojatan labirint soba i prolaza. Pred očima oduševljene publike otvaraju se tajna vrata, junaci se spuštaju toboganom, padaju u podrum, penju se ljestvama na sâm vrh čudesnog zdanja. A svima scenskim zbivanjima prividno upravlja publika podizanjem plavih ili crvenih listića, određujući tako smjer kretanja Suzy i Ljudevita. Iako je Ayckbourn predvidio čak 74 mogućnosti

razvoja potrage, ansambl predstave zasad primjenjuje samo dvije, no vremenom, kako će predstava sazrijevati, i taj će se broj jamačno povećati.

I kostimi Milene Matijević-Medvešek izvrsno se uklapaju u cjelinu predstave. Skidanjem ogrtača-kutâ glumci ostaju u kostimima koji vrlo jednostavno i nedvosmisleno upućuju na karakter likova. Tako, primjerice, Suzy nosi kombinezon i majicu, pas Ljudevit također je odjeven u kombinezon, zakopčan do grla i navučen preko stopala, upotpunjen bijelom kamicom. Djed se pojavljuje u avijatičarskom kombinezonu s kožnom, starinskom kapom na glavi, dok je gospođa Sused "uskočio" u ofucani sako i iznošene hlače. Jedino gospođa Akustikus odudara svojom otmjenom pojavom.

Svakako valja uvažiti i velik posao Aleksandra Čavleka, oblikovatelja svjetla. On je svojim umijećem oživio zahtjevnu scenografiju kuće, dočarao tajanstvenost toga zdanja, ali i opasnosti što vrebaju junake iza svakoga kuta.

A što reći o glumcima? Ponovno je ansambl ZeKaeM-a dokazao koliko mnogo može dati svojoj publici. Katarina Bistrović-Darvaš kao Suzy bez nepotrebna je pretjerivanja uvjerljivo dočarala maštovit svijet djevojčice. Veselim poskakivanjem, blagom modulacijom glasa, zaraznim smijehom, ona na pozornicu vjerno prenosi dječje emocije. Na

Snimila: Sandra Vrhajec

U kući gospođe Akustikus - trenutak kada uz pomoć publike Suzy (Katarina Bistrović-Darvaš) i Ljudevit (Pjer Meničanin) pronalaze glasove

otpušta ventile glumačke razigranosti i mašte, a potom matematičkom točnošću gradi prizore. U devedeset minuta, koliko predstava traje, jasno su ocrtna dva prostora za igru. U prvome dijelu predstave, scenografija je svedena na minimum; nekoliko crnih paravana i nekoliko različitih stolaca na praznoj pozornici nedvosmisleno u prvi plan ističu upravo glumce. No, nedostatak rekvizita i scenografije nimalo ne osiromašuje igru. Naprotiv, ističe je u cijeloj punoći. Pametnom redateljskom dosjetkom prikazan je i rast psa Ljudevita. Suzy dobiva štene u maloj

sveopću radost publike, znalački se služi mimikom koja je često izražajhija od samih riječi. Vješto izbjegavajući zamku tapanja i djetinjastog ponašanja, njezina je Suzy maštovita djevojčica koja ravnopravno razgovara s odraslima i hrabro se bori za dobrobit svoje obitelji.

Pjer Meničanin odigrao je možda glumački najtežu ulogu u komadu - psa Ljudevita. U ovom komadu, naime, pas uopće ne govori - on samo laje. Pa ipak, publika razumije svaki Ljudevitoz lavež, razumije kada se boji, kada glumi neustrašivog psa čuvara, kada je umoran, kada je zaigran... Od trenutka kada mu gospoda Akustikus ukrade lavež, on više ni lavežom ne može iskazati svoje osjećaje. Usprkos tome, ne ostajemo prikraćeni: Pjer Meničanin iznimno vješto iskorišćuje mimiku; u njegovim širom otvorenim očima, u drhtanju cijeloga tijela, nedvosmisleno čitamo što se zbiva u njegovoj glavi. Pišući o predstavi, Jasen Boko ističe kako je Pjer Meničanin *najbolji pas kojeg je hrvatsko glumište moglo stvoriti, pas s karakterom čovjeka i srcem zeca, izvor komičnog i zabavnog naboja predstave*. Vladajući svojim tijelom i pokretom, Meničanin vješto dočarava kretnje psa, naprimjer, u trenutku kada se pravi mrtav na Suzyinu naredbu *Ljudevit, mrtav!*

Ulogom gospođe Akustikus, Urša Raukar u potpunosti je opravdala odklon od izvornika. Visoka, mršava, odmjerenih i otmjenih kretnjā, s povremenom provalom nerveze, Urša Raukar iz prizora u prizor postupno otkriva pravo lice gospođe Akustikus. Povremenom promjenom mimike lica publici daje nedvosmisleni znak o svojoj pravoj naravi. Zločestoću lika ističe i vješto izrađenim smijehom kojim poput kratkotrajne oluje zagrmi u trenutku kad je nitko ne gleda. Užas što ga osjeća prema bučnim djevojčicama i psima, razlog je zašto Ljudevitu krade lavež ili Susedu glas. Elegantly odjevena, lelujući pozornicom na visokim potpeticama, uvijek izlazi sa sklopljenim kišobranom, što je zapravo naprava za krađu glasova. Dovoljno je u njezinoj nazočnosti pustiti glas, pa da ona, malim otvaranjem kišobrana, usiše glas i pospremi ga u balon, zakvačen o

dršku kišobrana. Osobitu vještinu pokazala je u dijelu predstave kada uživo, iz tonske kabine, oponaša razne kućne zvukove, strašeći tako Suzy i Ljudevita. *Njezino*

Snimila: Sandra Vitaljić

Koga je više strah - baku (Slavica Jukić) ili psa (Pjer Meničanin)?

vladanje pozornicom i strah koji oko sebe stvara, podsjeća na ono Cruelle de Ville iz Disneyeva klasika 101 Dalmatinac, ali je uz to sasvim samosvojno, napisao je Jasen Boko.

Branko Supek kao gospon Sused, također je vješto iskoristio prostor za komiku. Negdašnji operni pjevač, čovjek koji voli zaviriti u čašicu, svojim pričama uveseljava Suzy i Ljudevita, no priče uglavnom završavaju pokušajima pjevanja, od čega se Ljudevit naježi od užasa, a Suzy ga tješi da to i nije bilo tako loše. Supekovo "falš"-pjevanje i

uporaba iskrivljenih talijanskih riječi, dodatni su poticaji za smijeh u publici. Baku Slavice Jukić poželjeli bi mnogi unuci. Zanimljivim pričama za laku noć ona potiče Suzyin svijet mašte, a komiku svog lika diskretno naglašuje povremenim čudnim izgovorom pojedinih riječi (palačinke tako postaju pačalinke). Ljubav, toplinu i dobrotu, Baka pokazuje na svakom koraku; tek povremenim uzdahom i pogledom prema nebu, otkriva tugu za Suzyinim djedom, koji je nestao, tamo negdje gore...

Djed Davora Borčića opsjednut je hobijem - letenjem balonom. U dvije kraće scene, Borčić je stvorio poznati karakter zanesenjaka, čovjeka koji voli obitelj, ali ponekad ne može odoljeti zovu pustolovne naravi. Iako odsutan tijekom cijeloga komada, Djed se ipak vraća u pravi trenutak i spašava svoje najmilije. Naravno, u svojoj opsjednutosti putovanjima, on i ne primjećuje što se sve dogodilo dok ga nije bilo.

U neveliku glumačkom ansamblu, posebno mjesto imaju Ksenija i Kristijan Ugrina kao pripovjedači (*story-teller*). Cijelo su vrijeme na pozornici i nenametljivo upravljaju zbivanjima. Ponekad je njihova naracija izravno uvedena u scenu i zahtijeva veliku koncentraciju, a u drugom dijelu predstave, publici objašnjavaju kako treba voditi Suzy i Ljudevita kroz tajanstvenu kuću gospode Akustikus. Nimalo jednostavna zadaća pred četrsto nestašne i bučne djece. No, sugestivnošću pripovijedanja uspijevaju smiriti dječju radosnu viku i omogućiti nesmetanu potragu.

I ovom predstavom ansambl ZeKaeM-a, vođen redateljskom maštom Renea Medveška, ponovno je premostio granice "dječje" i "odrasle" predstave, dokazavši da ima samo dobrih i manje dobrih predstava. Dokazali su još

Suzy: Ljudevit, mrtav!

Na slici: Katarina Bistrović-Darvaš, Ksenija Ugrina, Urša Raukar, Kristijan Ugrina, Branko Supek, Pjer Meničanin kao Ljudevit - na podu

nešto: nema kazališta bez glumaca i publike. A koliko kazališna igra očarava najmlađe gledatelje, svjedoči i često izricana rečenica pri izlasku iz dvorane - *Molim te, kupi mi psa Ljudevita!*

Djedov (Davor Borčić) povratak na zemlju u pravom trenutku

Drama Č.P.G.A. zapravo je oneobičeni "storytelling", kazivanje priče od strane ansambla koji se zatim uvlači u svoje uloge, stalno animirajući publiku na sudjelovanje. Rene Medvešek u ovoj je produkciji sretno svoju maštu "položio" na čvrstu strukturu tekstualnog predloška stvarajući predstavu koja je trenutačno po svoj prilici najzanimljiviji produkt hrvatskoga glumišta. Istina, verzija prikazana na premijeri još uvijek je neka vrsta *work in progress* jer je očito kako je predstava u ovom trenutku još uvijek fiksirana i ne podliježe zaista interaktivnosti i vođenju iz publike. Ayckbournove 74 moguće varijante precizno razrađene u tekstu jednostavno je bilo nemoguće razigrati od same premijere, ali će rad na predstavi očito biti nastavljen "u hodu".

Ukratko, kad se Č.P.G.A. potpuno razigra, uskladi u ritmu i kad je zaista počne voditi oduševljena dječja publika, bit će riječ o sigurno najzaigranijoj hrvatskoj scenskoj činjenici, koja Renea Medvešeka učvršćuje na mjestu najmaštovitije i najzanimljivije osobnosti dječjega kazališta u nas. Zadovoljstvo u sudjelovanju u ovakvoj scenskoj maštariji nitko (ne)ozbiljan ne bi trebao uskratiti ni sebi ni svojoj djeci.

**Jasen Boko, "Slobodna Dalmacija",
22. prosinca 1998.**

Svojim pozornim radom s glumcima, čudesnim likovnim oblikovanjem prostora od otpadaka, oplemenjivanjem svakodnevice, dobrotom koju priziva, Medvešek se pojavljuje kao incident u našem kazališnom okolišu. Potkraj proteklog tjedna prvi je put postavio tuđi dramski tekst, ali je zadržao u svom radu sve spomenuto.

Želimir Ciglar, "Večernji list", 22. prosinca 1998.

I ovaj put, gotovo ni iz čega, na praznoj pozornici Medvešek započinje priču, koja se ubrzo pretvara u igru namećući glumcima uloge i uvodeći ih u prostore što se šire poput labirinta u brojnim izvodima i scenskim kombinacijama. Lišena izravne infantilnosti i potrebe da se dodvora-va najmlađoj publici, takva se koncepcija ostvaruje kroz običnost svakodnevnih situacija koje nam na pozornici djeluju neobičnima, kroz čudnovatost uobičajenih prizora,

kod kojih se iznimnost prepoznaje u nenametljivoj stilizaciji, kroz neupadljivost i nepretencioznost pristupa što osluškuje dječje doživljaje svijeta odgovarajući njihovu očekivanju.

Igra nadopisivanja prenosi se i na gledalište, plavim i crvenim kartonima publika bira putove kojim će junaci Ayckbournove priče krenuti kroz tajanstvene prolaze, lažna vrata, mračne sobe, prašnjava stubišta... da bi pronašla glasove.

Dubravka Vrgoč, "Vjesnik", 23. prosinca 1998.

I ovaj je put Rene Medvešek potpisao iznimno maštovitu, lucidnu, inteligentnu i zahtjevnu predstavu, prepunu neočekivanih jezičnih dosjetki, obrata, te sjajnih scenskih i zvučnih efekata.

**Dubravka Lampalov-Malešević, "Jutarnji list",
24., 25., 26. prosinca 1998.**

Na kraju, valja reći da Č.P.G.A. Alana Ayckboruna pridonosi nešto i potpunosti slike o tom dramatičaru, ali - u svojoj (adaptiranoj) zagrebačkoj verziji - ponajprije utvrđuje (*Hamperom*) stečeni ugled Renea Medvešeka kao atipična, ali svakako darovita, sigurna i uvjerljiva redatelja "neobičnih" predstava. Što se pak tiče publike ZKM-a, ona je tom predstavom - izvedenom u osebujnome ozračju uoči Božića - dobila vrijedan i dojmljiv dâr. Potrajat će i u sljedećoj godini, a, nadajmo se, i dulje.

Boris B. Hrovat, "Hrvatsko slovo", 1. siječnja 1999.

I dok će djeca više intuitivno otkrivati "tko bi bila ta gospođa Akustikus", njihovi roditelji (koji će jednako uživati u duhovitoj predstavi) lakše će u njoj vidjeti sve one uvijek namrgodene susjede (možda i sebe same?) koji ne podnose dječju ciku, nabijanje lopte, lajanje pasa; koji se nerviraju zbog svakog šušnja u svojoj blizini jer oni "trebaju svoj mir", "moraju se odmarati". Takva bi gundala djeca, kako su u predstavi i učinila, najradije protjerala iz susjedstva. Osjete li to odrasli gledatelji, tad se može reći da je predstava Č.P.G.A. zabava za djecu, a pouka za roditelje.

Vojmil Žic, "Glas Koncila", 3. siječnja 1999.